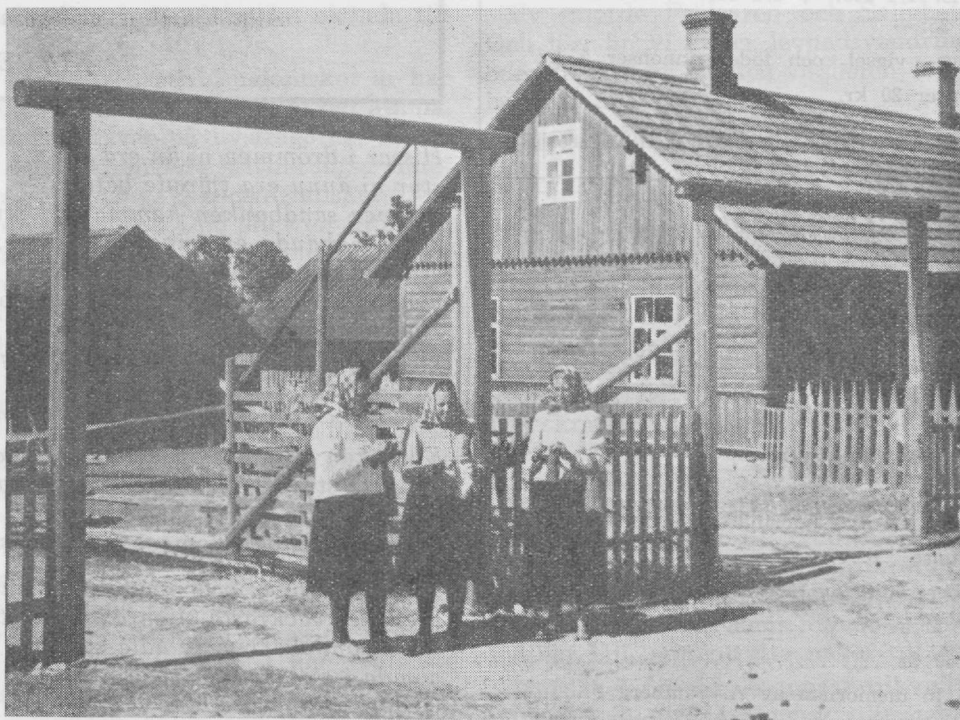

KUSTBON

Nr 4 - Årgång 12

ORGAN FÖR
ESTLANDSSVENSKARNA I SVERIGE

Okt. 1955

BYGATA I BYN HULLO PÅ ORMSÖ

De för Ormsö typiska gårdsgrindarna leda till
Påls och Marks gårdar.

Utgiven av Svenska Odlingens Vänner.

Redaktör och ansvarig utgivare: *Manfred Nyman*.

Redaktionssekreterare: *Lars Broman*.

Red. och Exp.: Tunnelgatan 23. 3 tr., Stockholm.

Kustbons postgiro: 19 72 07. Tel. 53 16 37

Utkommer 1955 med sex nummer.

Prenumerationspris 1955 5 kr.

Annonpris: 1/1 200:—, 1/2 115:—, 1/4 60:—,
1/8 35:—

Förlovnings-, vigsel- och födelseannonser 5 kr.

Dödsannonser 20 kr.

Härnösand 1955 - Härnösands Boktryckeri Aktiebolag

Ur innehållet

	Sid
Prolog av Edvin Lagman	2
Livsfrågorna och Jesusfrågan av Biskop Sven Danell	3
Estlandssvenskarna i Estland och i Sverige av Elmar Nyman	4
Sven Danell biskop av V. Aman	6
Hembygdsgdagen 1955	7
Erik Schmidt — ett nytt konstnärsnamn av E. L. ..	8
Styrelseberättelse	9
Arvid Schönberg 60 år av H. S.	”
Carl Bles 50 år av A. V.	10
Ida Alkvist 50 år	”
Axel Nyman In memoriam av A. Samberg	”

Prolog

vid estlandssvenska hembygdsgdagen
den 21. 8. 1955

Åter står högsommarn blommande, solvarm,
när vi den tionde gången samlas
sedan vår ankomst från hinsidan havet.

Varföre samlas vi, varföre råkas vi,
varföre dras vi alltjämt till varandra?
Känner ni kanske ännu huru roken
doftande stiger ur sädesfylld rie?
Vandrar er längtan alltfort dessa stigar
slingrande fram över ödsliga moar,
sträckande sig över blommande slätter,
skridande fram vid det nattblanka havet?

Föreningen
SVENSKA ODLINGENS VÄNNER
anordnar traditionellt

HÖSTSAMKVÄM

lördagen den 12 november 1955 kl. 19.00
i Hushållsskolan Margaretas festvåning,
Adolf Fredriks Kyrkogata 10, Stock-
holm, med föredrag av f Birkasrektorn
Överlärare KALEB ANDERSSON om
BIRKAS-MINNEN

Det behöver väl knappast framhållas att
detta är ett unikt tillfälle för alla f. d.
Birkas-elever att få återuppliva gamla
skolminnen.

I priset, kr. 3:75 ingår kaffe med dopp
och serveringsavgift.

Alla hjärtligt välkomna

STYRELSEN.

Hissar i drömmen ni än era segel,
styr ni ännu era tjärade båtar
ut över sandbanken hemma vid stranden?
Eller måhända er griper ett minne:
strilande regn över steniga åkrar,
nedböjda ryggar och händer som plocka. —
Höstens välsignade, hårda dagar,
vinterns snö över stränder och ångar,
vårens smörblom på åkerrennar,
oxlägg och ängsblomma, tjällblomma, koskälla.
Eller kan klangen av hemmaspråket
ännu få strängar hos eder att dallra,
väcka till liv era skönaste stunder
nånstans på barndomens smultronställen?
Tiden förrinner och minnena blekna.
Men det vackraste skimrar dock stundom
ännu som skärvor av ädla stenar
gömda i själens mörka grottor.
Orden förtona på våra läppar:
modersspråket har liv och mening
endast som uttryck för minnen därbortifrån.

Minnena blekna och språket förtonar,
hårdare tränger oss tidens krav
här i ödenas nya skiften:
här vi leva och nu vi leva!
Livet samlar på nya minnen,
pekar mot framtiden hän jämväl.
Sakta, omärkligt rottrådar växa
djupare ned för vart år som flyr.

Minnen blekna och målet förtonar.
Men vår gemenskap, det skönaste arvet
från vårt hårda och gråa förgångna,
från vårt ljusa och glada förgångna,
samlar oss ännu och skall oss samla
även i framtidens morgonland.

EDVIN LAGMAN

Biskop Sven Danell:

Livsfrågorna och Jesusfrågan

(Matt. 22:34—46)

Varje tänkande människa blir ställd inför livsfrågorna. Vadan och varthän Varifrån kommer jag, och vart går jag? Varför har jag kommit hit i världen, och vad är meningen med mitt liv? Hur skall jag rätt använda det korta ögonblick, varunder mitt jordeliv, likt blixten som slår över mellan två moln, är på väg från det okända till det okända?

För många blir svaret, att vi människor är här för att göra gott mot andra, så långt vi det kunna. De som funnit detta svar på livsfrågorna, finnas långt utanför den bekännande kristna församlingens ramar. För många nutidsmänniskor, som inte längre tro vare sig på Gud eller en Frälsare, kvarstår likväl det kristna kärleksbudet, och vi höra dem ibland säga, att det är detta som är det väsentliga och förblivande i kristendomen.

Ordet "förblivande" är visserligen inte på sin plats här. Ej sällan ser man människor, som haft troende kristna föräldrar, sträva på ett föredömligt sätt efter att leva i verksam kärlek till nästan, men det andliga föräldraarv de tära på, räcker merendels inte till för deras barn. Ty man kan ofta iakttaga, att barn av sådana föräldrar antingen lösgöra sig från de kristna kraven eller också söka sig tillbaka till farföräldrarnas personliga Kristus-gemenskap. Tron på Kristus är och förblir roten till ett liv i kristen kärlek. Liksom en plockad blomma inte hur länge som helst kan hålla sig frisk i en vas, så kan ett praktiskt kristet handlingsliv inte i längden hållas vid makt, om det ryckts loss från sin rot: hjärteförhållandet till Frälsaren.

Fariséerna hade frågat Jesus, vilket som var det yppersta budet i lagen. Han ställde fram kärleksbudet, och de gävo honom rätt. Men så gick han vidare och ställde dem inför frågan: "Vad synes eder om Kristus?" Då ville de inte vara med längre.

Vi komma inte ifrån den frågan. Att sträva efter att leva i kärlek till nästan betyder att gå fram på en väg, som ofrånkomligen för fram till det kors, där Frälsaren hänger. Vägen går där fram, och det finns ingen avväg, såframt man vandrar i kärleken. Ingen kan vara kristen i egen kraft och på egen hand.

Vad synes dig om Kristus? Kanske är han för dig den ädlaste bland lärare, den bästa vägvisaren,

den pålitligaste bland föredömen, det högsta ideal. Men även om så är, kommer frågan tillbaka. Han är icke blott detta. Det är inte nog med att han är den skönaste bland människors barn. Ordet "Kristus" säger redan någonting mer. Ty att Jesus är Kristus, det innebär, att han är den av Gud själv smorde Frälsaren och Salighetshövdingen. Och förr än vi under levnadsvandringens många öden förts fram till den vissheten, kommer Jesus hos oss inte till ro.

Sv. ps. 532.

*

Vid inträdet i biskopsämbetet den 1 oktober har Biskop S. Danell gjort följande uttalande:

Det arbete, som oförskyllt lägges på mina axlar, kommer mänskligt sett att tynga dem i högst omkring 15 år. Det tidsmättet leder tanken till en biblisk situation. Hiskia fick efter sin svåra sjukdom femton år som en särskild nåde- och mognadstid (Jes. 38:5). Nätt och jämnt återställd efter en ohälsa, som kännbart drabbat mig och de mina, har jag nu hoppet till Gud, att Han under den kommande tiden skall ge mig krafter till arbetet, hindra mig från att genom något mitt görande eller låtande vålla Hans församling skada och om möjligt låta mig uträtta något till gagn.

Tidsläget frestar knappast till optimism. Tjuugonde århundradets nyss tillryggalagda första halvsekel betecknar ett stort steg fram emot den slutuppgörelse mellan Kristus och antikrist, vari enligt Skriften världshistorien skall utmynna. Vårt i det yttre så skonade Sverige är utsatt för en hätskare och försåtligare antikristlig propaganda än något jämförligt land, och vår statsmakt intar en kärvare hållning till kristendomen och kyrka än övriga västdemokratier. Skara stift blev för tusen år sedan kristendomens fasta skans i landet. Det tillkommer alla, som känna ansvar för bygd och fosterland, att se till att den ställningen hålles med beslutsamhet. Ingen får vänta stora ting av den som för tillfället blivit ställd i ledningen. Var och en bör i stället av sig själv kräva en verklig insats i bön och handling. Kristus väntar att var och en gör sin plikt.

Sven Danell.

Estlandssvenskarna i Estland och i Sverige

Tal på hembygdsgdagen i Saltsjöbaden den 21 aug. 1955.

Hembygdsgdagens festtal hölls i år av S. O. V:s ordförande Elmar Nyman, som talade om estlandssvenskarna i Sverige och konstaterade att begreppet "estlandssvensk" undergått förändringar med avseende på innebörden. Talaren yttrade bl. a.:

"Kollektivbeteckningen estlandssvenskarna för ju tan-

ken till Estlands kuster och öar. Det är i första hand en liten minoritet — i känsligare sammanhang kallad "den svenska folkspillran i Österled" — som man då tänker på; en starkt traditionsbunden fiskare- och bondebefolkning, vars gemensamma karaktistikum var fattigdom och — på senare tid — rätt stark nationell medvetenhet. Denna geografiskt avgränsade folkgrupp — den s. k. svenskstammen — var omgiven av en främmande folkgrupp, majoritetsbefolkningen, som dock i andligt och materiellt avseende i allmänhet inte skilde sej nämnvärt från estlandssvenskarna, men som åtminstone under Estlands korta självständighetsperiod hade andra målsättningar.

Om vi där bildade en till rummet slutet enhet, är vi i Sverige desto mer skingrade. Fastän de flesta av oss nu är bosatta i samma stad, Stockholm, kan man inte tala om någon estlandssvensk koloni här. Vi är jämnt fördelade över storstadens väldiga yta, låt vara att en och annan förort hyser flera estlandssvenska familjer.

Estlandssvenskarna i Sverige är till överväldigande del en stadsbefolkning, till stor del sysselsatt inom industri, hantverk, handel och sjöfart. De bildar ingen som helst minoritet som har egna rättigheter och har heller inga kulturautonoma strävanden. Vi gör inga anspråk på att få nuckömålet eller något annat av våra bygdemål infört på timplanen i de skolor där våra barn undervisas, och jag tror inte heller att någon skulle komma på idén att hos myndigheterna anhålla om att estlandssvenskarna måtte få en egen folksekreterare med säte i ecklesiastik-

departementet. Nationalitetssträvandena kom s. a. s. av sej när vi hastigt och lustigt tilldelades svenskt medborgarskap.

Det där med skillnaden mellan nationalitet och medborgarskap var en krånglig och oväntad historia för oss i början. Många polacker, ryssar, engelsmän, finnar, tyskar o. a. var svenskar när vi anlände till Sverige. Vi däremot kallades i bästa fall estländare. Därmed förtunnades också den nästan romantiska gloria med vilken vi vant oss att omge svenskheten. Det var kanske inte så märkvärdigt att vara svensk. När detta gick upp för oss fick vi också lov att rucka på vår inställning till bl. a. våra gamla grannar esterna. De ha ju dessutom till ett stort antal fått svenskt medborgarskap och är sålunda även de i vidare bemärkelse svenskar. Det är också klart att vi måste anlägga ett vidare perspektiv på vår tillvaro före ankomsten till Sverige. Vi får inte se Svenskbygden som en isolerad vrå, ett litet rike för sej. Estland, eller

om man så vill, Estland och Livland var vårt hemland lika väl som esternas, ryssarnas, tyskbalternas, judarnas och letternas. Landets historia, geografi, de olika nationaliteternas traditioner angår även oss i hög grad. Det snävt lokalpatriotiska betraktelsesättet måste revideras. Som väl är har estniska och balttyska vetenskapsmän, skriftställare och journalister i landsflykten sört för att vi f. n. har tillgång till en allsidig och instruktiv litteratur om Estland och dess folk. Det rör sej inte bara om nytryck av tidigare arbeten eller om bearbetningar av dessa; en rad värdefulla originalarbeten, grundade på allsidiga källforskningar har utkommit och fyllt tidigare luckor. Varför skulle estlandssvenskarna frivilligt utesluta sej från det gemensamma hemlandets arv, låta de språkkunskaper förfalla som de med möda inhämtat? Det är glädjande att även esterna här i Sverige i större utsträckning än tidigare intresserat sej för forskningsuppgifter som berör det egentliga estlandssvenska området. Man har uttryckt sin uppskattning av den idoga svenska öbefolkningen som med förvånansvärd seghet gjorde motstånd mot godsägarväldet. Man beklagar också att minoritetspolitiken under självständighetstiden i praktiken inte alltid var så lyckad och erkänner att det var de högtsvallande nationella känslorna som verkade förblindande.

Dagens estlandssvensk strävar i likhet med övriga svenskar efter en fortsatt standardhöjning: efter bättre bostäder, högre inkomster, mera fritid, bättre utbildningsmöjligheter, tryggad ålderdom osv. Han spar för att kunna skaffa sej kanske en bil, båt, motorcykel eller en villa eller sommarstuga och förmodligen också en slant för oväntade behov. Denna oförtrutna strävan såg vi inte så mycket av innan vi kom hit till Sverige. Svenska Odlingens Vänner i Estland, Kustbon, våra lärare, utländska och inhemska föredragshållare vädjade förgäves till vårt konservativa folk om att införa rationellare arbetsmetoder, skaffa sej bättre utbildning, att lägga ner större omsorg på hemmets utsmyckning och byggnadernas kvalitet etc., allt i syfte att därmed höja den bedrövliga levnadsstandarden — men det var mestadels ord för döva öron. Men se, den nya miljön och de ökade möjligheterna verkade som en undermedicin. Nu nöjer man sig inte med att ha det drägligt, man vill ha det bra och ständigt bättre.

Låt oss i sanningens namn också erkänna att vi har gynnats av konjunkturerna. Estlandssvenskarna kom till Sverige under en tid då det verkligen behövdes arbetskraft och under en tid då de svenska arbetarna äntligen kunde börja skörda frukterna av sina mödosamma strävanden för bättre livsvillkor. Det var och är alltså sällsynt lyckliga konjunkturer på arbetsmarknaden och vi har naturligtvis utnyttjat de erbjudna tillfällena. Det måste emellertid säjas till vårt folks heder att man verkligen inte dragit sej för att arbeta hårt. Man har heller inte tvekat att starta inom arbetsområden där man tidigare saknat all erfarenhet. Detta tyder på att estlandssvensken av i dag har så att säga tillgodogjort sej även en andlig standardhöjning, som kommer till synes i initiativkraft och ambition på skilda områden.

Men något finns det väl kvar av det ursprungligt estlandssvenska? Naturligtvis. Vi har samlats i den vetenskapen att det är mycket som alljämt binder oss samman. Det sammanhållande bandet är våra gemensamma minnen och upplevelser, en månghundraårig tradition, en äventyrsfylld historia, ett modersmål — för det är väl ändå vårt respektive bygdemål även om många nu hål-

ler på att glömma det för rikssvenskan eller kanske rentav ringaktar det! Det är också klart att den som var mycket ung vid ankomsten till Sverige eller som är född här inte kan känna den samhörighet med fränderna som den till mogen ålder komne. Härvid spelar även andra faktorer än åldern in, t. ex. blandäktenskap, geografisk isolering, medveten och eftersträvad isolering från övriga landsmän, likgiltighet, komplex för härstamningen osv.

Hur stor kan den gruppen av estlandssvenskarna vara som f. n. har en klar minnesbild av livet i Estlands svenskbygd, som känner samhörigheten med dem där hemifrån och inte har glömt sitt bygdemål? Kan storleken och sammansättningen hos denna grupp tas som utgångspunkt till en framtidsprognos?

Med ledning av en statistisk undersökning som jag gjorde hösten 1946 om estlandssvenskarna i Sverige skall jag försöka belysa frågan. År 1946 hade vi c:a 7.300 personer i Sverige som registrerats som estlandssvenskar. Vid den tidpunkten var inflyttningen i huvudsak avslutad. Av de 7.300 var c:a 3.300 män och c:a 4.000 kvinnor. Det var sådana personer som kommit till Sverige efter 1940. Vi vet ju att en rätt stor emigration av estlandssvenskar till Sverige ägde rum även under 1920- och 1930-talen. Deras sammanlagda antal uppgick sannolikt till flera hundra. Då dessa äldre invandrare emellertid i allmänhet helt assimilerats i det svenska samhället kan de utelämnas i detta sammanhang. Då vi vet att c:a 1.500 estlandssvenskar blev kvar i Estland eller Ryssland 1943-44 och att totala antalet estlandssvenskar vid folkräkningen 1934 var omkring 7.500, är det utan vidare klart att siffran 7.300 år 1946 inkluderar ett ganska stort antal sådana personer, som hemma i Estland av olika anledningar inte betraktade sej som estlandssvenskar, uppskattningsvis rör det sej om ungefär 2.000. Sannolikt hade de en annan syn på traditioner, på nationalitetsbegreppet, språk m. m. än den som omfattades av majoriteten estlandssvenskar. Vi har heller ingen anledning tro att dessa 2.000 i dag helt skulle känna sej som estlandssvenskar och vi kan bortse även från dessa i detta sammanhang. Från de återstående c:a 5.300 får vi nog subtrahera de årgångar estlandssvenskar som 1946 voro under 20 år. De äldsta i denna grupp var alltså vid ankomsten till Sverige c:a 17 år och de kan knappast ha haft någon bestämd känsla för folkstammens specifika väsen och kan ej heller i dag tänkas ha en fullt klar uppfattning om livet hemma i svenskbygden. I varje fall kan de inte antas känna *kollektiv* samhörighet med den estlandssvenska stammen. Om vi bortser från dessa årgångar, sammanlagt c:a 2.500 individer — vi får kanske minska siffran till omkring 2.000 med hänsyn till att ungdomar i denna ålder också ingick i den grupp på 2.000 som vi nyss eliminerade — skulle c:a 3.300 återstå. Under de 9 år som gått sedan denna undersökning gjordes har emellertid ett stort antal dödsfall ägt rum, framförallt naturligtvis i de högre åldersklasserna, dvs. bland dem som 1946 voro 65 år och därutöver. Efter dessa reduceringar kvarstår en siffra som ligger i närheten av 3.000. Med andra ord: Det kan antas att vi i dag har omkring 1.200 män och omkring 1.800 kvinnor i åldrarna över 30 år, som kan räknas till den genuina grupp estlandssvenskar, som har starka minnen hemifrån och som kan *tänkas* ha behov av att få träffa sina stamfränder och hålla dessa minnen vid liv. Jag sa *tänkas* ha behov. Av dessa c:a 3.000 är naturligtvis inte alla intresserade av att upprätthålla de gamla kontakterna. Här spelar en del sådana faktorer in som jag

nyss räknade upp, nämligen blandäktenskap, annan isolering på grund av avlägsen arbetsplats, förnekelse av härkomsten, fullständig likgiltighet etc. Låt oss uppskatta de ointresserades antal till ett halvt tusental.

Då måste vi konstatera att antalet genuina estlandssvenskar stannar vid c:a 2.500. Och vi inser också att denna siffra hastigt kommer att minska. För varje år ökar de högre åldersklasserna i denna avgränsade grupp. Om tio år har vår skara kanske smält till 2.000 och sedan sker minskningen mycket snabbt. Om 20—30 år är den antagligen så gott som obefintlig. Men 30 år är en lång tid och vi torde få åtskilliga tillfällen ännu att tillfredsställa vårt behov av inbördes umgänge.

När nu de klart medvetnas skara till sin numerär är så pass liten och därtill utspridd över ett stort land, kan man naturligtvis ställa frågan: är det någon större idé att fortsätta föreningsverksamheten för en så liten grupp? De är väl tämligen säkra i sin livsuppfattning ändå där de lever och verkar, och har väl inget behov av stöd? Svaret kan naturligtvis diskuteras. För egen del är jag dock övertygad om att vår förening fyller en viktig mission som sammanhållande länk mellan de äldre årgångarna estlandssvenskar. Det är av största vikt att de bereds tillfälle att få träffas och återuppliva gemensamma minnen.

Vi får emellertid inte sätta någon snäv gräns för våra uppgifter. Vi kan rimligtvis inte vara likgiltiga för den grupp på c:a 5.000 personer bestående av ungdomar, rikssvenskar i blandäktenskap och övriga personer av estlandssvensk eller estnisk härstamning, som vi till en början utelämnade i vårt tankeexperiment. Denna grupps intressen måste tillgodoses: även om de själva förhåller sej passiva. De är känslomässigt inte engagerade på samma sätt som de inom den s. k. genuina gruppen, men den dag kommer säkert när de eller deras barn börjar forska i förfädernas märkliga historia och vill veta något om deras gamla hemland. Då måste deras nyfikenhet kunna stillas. De direkta sagesmännens skara glesnar, dem kan man inte lita till. Det måste finnas ett allsidigt upplysningsmaterial, objektivt, samlat och bearbetat. Redan föreligger säkert ett behov av information om vad som berör de forna boplattningsområdena, likaså om överflyttningen till Sverige, den första tidens anpassningssvårigheter och den estlandssvenska bosättningen i Sverige. Det är ett arbetsfält som är intressant, men tidsödande att utforska och svåröverskådligt. Några enstaka individer kan inte tänkas behärska hela detta område. Många måste hjälpas åt och bör göra det medan tid är. F. n. bör huvuduppgiften vara att utstaka riktlinjer för en sådan verksamhet — allt under förutsättning att det finns intresserade personer, som är skickade att utföra uppgifterna.

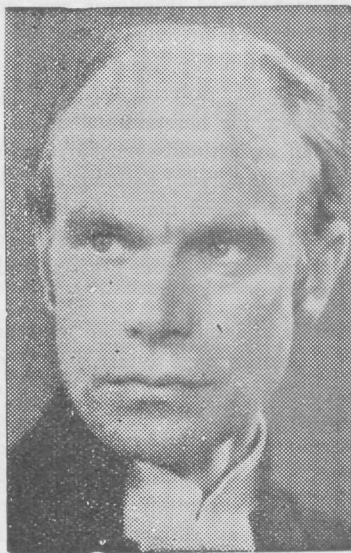
Är man övertygad om att det finns arbetsuppgifter vilkas realisering skulle gagna den estlandssvenska folkgruppens intressen på kortare eller längre sikt är föreningen Svenska Odlingens Vänners existens även i fortsättningen berättigad. Det finns då f. n. ingen anledning att nedlägga föreningens verksamhet. Det måste dock sägas att pessimistiska tankar då och då dyker upp hos dess aktiva medlemmar. Det förefaller ibland svårt att hålla verksamheten i gång åtminstone i dess nuvarande omfattning. Det är inte lätt att år efter år hålla entusiasmen levande för en sak som så många är likgiltiga för. Antalet medlemmar, c:a 400—500, är lågt, i synnerhet som däri ingår åtskilliga rikssvenskar. Det ringa antalet deltagare i föreningens samkväm och övriga arrangemang tyder inte heller på nå-

got levande intresse för saken, ett glädjande undantag är ju hembygdsdagarna. Det synes viktigt att styrelsens ledamöter och övriga personer med intresse för estlandssvenska frågor nu inriktar sej på framtiden. S. O. V:s program får inte vara fastlåst. Verksamheten under den gångna tioårsperioden visar också att så inte varit fallet. De första årens verksamhet bestod mest i mera konkreta åtgärder i samband med den första anpassningen. Tack vare kommittén för estlandssvenskarna behövde S. O. V. inte ingripa så ofta, men vår förening följde utvecklingen med uppmärksamhet. Under en senare period har föreningens huvudintresse gällt sammanhållningen bland landsmännen och den upplysande verksamheten. Det förefaller mej som om vi nu skulle kommit till en tredje period där samlandet av kulturhistoriskt material, informativ verksamhet, kontakter med vetenskapliga samfund och enskilda forskare som är inriktade på det estlandssvenska området kommer att stå i förgrunden. Samtidigt får naturligtvis inte kännedomen om estlandssvenskarnas levnadsförhållanden i Sverige och de enskilda estlandssvenskarnas konkreta problem samt den mera föreningsmässiga sidan anses oväsentlig. S. O. V. måste dock för att kunna fortsätta sin verksamhet efter redan uppdragna linjer och för att kunna vara i stånd att utstaka nya linjer självfallet ha ett någorlunda betryggande antal medlemmar och tillgång till personer utan krassa synpunkter, som är villiga att arbeta i styrelse och eventuella utskott. Det fordras idealitet och förståelse för saken. Vi har många strålande exempel att ta efter. Tänk på alla de landskaps- och hembygdsföreningar etc. som finns i Sverige, Svensk-Finland och bland svenskamerikanerna. Många av de sistnämnda har aldrig satt sin fot i fädernas gamla hemland, de har aldrig fått tillfälle att lära sej det svenska språket, men känner ändå stark samhörighetskänsla sinsemellan.

Ingen bör på grundval av det som nu sagts tro att S. O. V. skulle se med missnöje på den utveckling som skett bland våra landsmän. Det finns ingen anledning att streta emot där tiden själv dikterar utvecklingens omfattning och tempo. Bör vi inte tvärtom vara glada för att estlandssvenskarna nu definitivt håller på att lämna "museistadiet", där många kanske alltjämt skulle velat ha oss kvar som en liten pittoresk kvarleva från gången tid. Det heter visserligen att de fattiga och olärda är de lyckligaste människorna, men jag undrar om det stämmer i vårt fall. Nog var vår tillvaro lugn och harmonisk bland goda grannar och i naturens närhet. Men de omänskligt långa arbetsdagarna, primitiva kommunikationer, känslan av att vara vid sidan om den stora världen, utan inflytande hos dem som styrde och ställde, störde det lyckliga tillståndet. Sett ur hela folkstammens synpunkt kan det väl knappast förnekas, att den brådstörtade utveckling som inleddes vid överflyttningen till Sverige radikalt löste en massa problem för oss. Alla minoritetspolitiska tvistemål slapp vi med ett slag och när det gäller den rent materiella välfärden kan man väl utan överdrift påstå att knappast någon folkgrupp av jämförlig art s. a. s. över natten gjort ett sådant jätteskutt till det bättre, från ålderdomliga och små förhållanden till toppen av vad ett modernt kultursamhälle kan erbjuda. Den mödosamma utvecklingsprocess som generationer rikssvenskar måst genomgå hoppade estlandssvenskarna över."

Talaren lämnade sedan en sammanfattning av det sagda och erinrade särskilt om den grupp estlandssvenskar som alltjämt kan finnas kvar i de forna bosättningsområdena.

Sven Danell biskop

1930 kom han till Estland efter ett par års prästerlig tjänst i Sverige. Det måste ha varit intressant och tankeväckande för en vaken västerlänning att komma till Estland vid denna tid. Här mötte han en purung stat med ett nyss myndigt kulturhungrikt folk, en genom det förgångnas för syndelser isole-

rad ståndadel, en kyrka skild från staten och vikande från tidigare positioner, en växling av nationaliteter, kulturer och politiska strömningar. Därtill kom, att han skulle arbeta i svenskbygden med dess starka, i sig själv slutna bondegemenskap, i vilken en utländsk herreman visst inte väntade någon självskrivnen plats.

Det var en brokig tjänstgöring Danell hade de första åren: präst i Rickul, lärare i Birkas folkhögskola och i sv. gymnasiet i Hapsal; dessutom upptog han svenska gudstjänster i Kors' kyrka, där sådana inte hållits under lång tid. Jämmt och ständigt låg han ute längs färdevägarna, strävande framåt mot Hapsal eller Rickul eller Kors, även om vädret fick bönder att krypa ihop bakom ugnen.

"Han sliter ut sig", sa folk.

Han satte gubbarna i bryderi även på annat sätt; redan hans säregna uppenbarelse med knästövlar eller bandskor nedtill och stickig skäggstubb upptill; så hans ordknappa predikningar, då man vant sig att uppskatta talare efter det ordsvall, som de lät skölja över församlingen; så umgicks han med tyskar, som en rättskaffens svensk inte borde umgås med: "Är han sänd till oss, vi umgås han då med desse?" — Nej, han passade inte riktigt in i bilden man gjort sig av en präst.

1933 blev han kyrkoherde i Nuckö. Och se, han blev omtyckt av såväl ester som svenskar, av barnen i söndagsskolorna och även av de många frireligiösa. Ärligheten i övertygelse och vandel och förmågan att ta människorna som människor,

i Baggenssalen i Saltsjöbaden för endast nitton år sedan. Han berättade avslutningsvis, som ett apropå, om hur de första studenterna från svenska läroverket i Hapsal just bjöds på en för dem minnesrik lunch och fick lyssna till högstämde ord om det arbetsfält som väntade på dem hemma i Estland.

Hembygdsgdagen 1955 i Saltsjöbaden

Ett glädjande bevis på att banden mellan estlandssvenskarna alltjämt är starka är att c:a 500 personer, många som vanligt i egna bilar och båtar, kommit till Saltsjöbaden den 21 augusti för att delta i Svenska Odlingens Vänners tionde årsmöte i Sverige och i hembygdsgdagsfirandet. Eskilstunaborna hade liksom under tidigare år hyrt en hel buss för utflykten.

Årsmötet öppnades av föreningens ordförande, fil. lic. Elmar Nyman, som även ledde förhandlingarna. Till ordförande för nästa verksamhetsår omvaldes Elmar Nyman, likaså blevo de avgående ledamöterna hrr Viktor Aman, Lars Broman, Edvin Lagman, Anders Lindkvist och Anders Stenholm omvalda för nästa treårsperiod. Omvalda blevo också föreningens revisorer hrr Fridolf Grönberg och Richard Aman och revisorssuppleanterna fru Alma Pöhl och fröken Olga Hallberg. En stadgeändring företogs, varigenom styrelsens indelning i ordinarie ledamöter och suppleanter bortfaller. Styrelsen kommer i fortsättningen att omfatta ordförande jämte elva ledamöter.

Det tionde årsmötet i Sverige beslöt på styrelsens förslag att kalla fem personer som särskilt främjat den andliga eller materiella utvecklingen bland estlandssvenskarna till föreningens hedersledamöter. Dessa fem äro: f. rektorn vid Birkas folkhögskola överläraren Kaleb Andersson, läroverksadjunkten dr Nils Tiberg, folkskolläraren Rudolf Timmerman, folkskolläraren Anton Vesterberg och folkskolläraren Alexander Samberg.

Ordföranden motiverade styrelsens förslag i ett kort anförande, varvid han talade om rektor Anderssons pionjärarbete på Birkas folkhögskola och hans stora intresse för alla estlandssvenska frågor. Han underströk också den utomordentliga betydelsen av dr Tibergs allsidiga undersökningar av estlandssvenskarnas folkliga kultur. Sedan mer

oberoende av deras ställning, vann snabbt allas förtroende: "Han ä en sannan man." Jag vet inte om han kände, att han var omtyckt — nucköbor visar inte sådant — men då han 1937 återvände till Sverige, var saknaden stor, och saknad är en sen men sann form av uppskattning. I boken "Guldstrand" talar han själv med saknad om denna tid av slit och liv.

Sven Danell försvann så från vår synkrets, kort innan Estland sveptes in i världskrigets virvlar. Då vi kom till Sverige, var han föreståndare för Ersta diakonissanstalt och blev senare kyrkoherde i V. Tunhem. Vi har ofta hört hans betraktelser i radio och hört om hans arbete för flyktingar. När han nu intar den biskopsstol, som hans far innehaft i trettio år, så får han därmed ännu större möjligheter att verka för den kyrka, i vars tjänst han står.

Viktor Aman

än 30 år har han samlat och bearbetat material från så gott som samtliga svenskspråkiga bosättningsorter i Estland. Ordföranden erinrade vidare om folkskolläraren Rudolf Timmermans framgångsrika arbete för höjande av den ekonomiska standarden i Estlands svenskbygd, framförallt genom sin upplysningsverksamhet som S. O. V:s jordbrukskonsulent. Folkskollärarna Anton Vesterberg och Alexander Samberg kunde trots sin relativa ungdom redan se tillbaka på en 30—40-årig verksamhet i vårt kulturarbete. De ha varit föreningens eldsjälur, som röjt vägen för vårt folks kulturella framåtskridande, särskilt då genom sina insatser inom musikliv, idrott och allmän folkbildningsverksamhet.

Efter årsmötet serverades kaffe i en angränsande lokal, varefter man åter samlades i Baggensalen för att ta del av festprogrammet.

Föreningens vice ordförande, läroverksadjunkt Anders Stenholm, hälsade de närvarande välkomna till Saltsjöbaden som ju ligger vid en av de innersta vikarna av det hav som skiljer oss från den gamla hembygden. Han berörde också något av S. O. V:s verksamhet och sade att dess uppgift inte enbart bestod i att försöka vidmakthålla känslan för den gamla hembygden utan att föreningen också har till uppgift att förmedla kunskaper om den nya hembygden. Vi måste även se framåt.

Efter hälsningsanförandet sjöngs unisont Ernst Knapes vackra Sommarmarsch — Över bygden skiner sol —, varefter fil. lic. Edvin Lagman deklamerade en av honom dagen till ära författad prolog, som läses på annat ställe i detta nummer. Härefter bjöds på vacker solosång av hr Backman, som bl. a. föredrog några sånger i folkton av W. Peterson-Berger. Festtalet, som i år hölls av föreningens ordförande Elmar Nyman, återges så gott som oavkortat på annat ställe i tidningen. De närvarande hade slutligen glädjen att få höra f. birkasrektorn agronom Nils Danell framkalla några minnesbilder från svunna dagar. Hembygdsgdagen avslutades traditionsenligt med Modersmålets sång.

mn.

AVLAGDA EXAMINA

Gunvor Gärdström från Ormsö och Helga Wi-berg från Rickul ha avlagt examen vid Stockholms Stads Handelsgymnasium Frans Schartaus Handelsinstitut.

★

Heino Hallek från Rus har avlagt musiklärar-examen vid Kungl. Musikaliska Akademien.

★

Signe Storholm har avlagt examen vid Folkkoleseminariet i Stockholm.

★

Manfred Stenberg från Rickul har vid Uppsala Universitet avlagt filosofie ämbetsexamen.

Erik Schmidt

ett nytt konstnärnamn

Den nya miljön och de nya levnadsbetingelserna tycks under estlandssvenskarnas vistelse här i Sverige ha blivit lämplig groningsgrund för begåvningar, som under andra omständigheter kanske ej fått spira upp. En av de yngre, av oss själva föga kända, förmågorna är Erik Schmidt, härstammande från Nargö, vilken under de allra senaste åren i kretsar såväl här hemma som utomlands har skaffat sig anseende framför allt som porträttmålare av hög klass.

Erik Schmidts väg mot konstens höjder har något av saga över sig. Hans far är f. d. sjökapten, och ingenting tycks ha förefallit sonen naturligare än att även han skulle utföra sitt livsverk på sjön. Han seglade också en tid som telegrafist, mest i tropiska vatten mellan USA, Latinamerika och Sydamerika. Från denna tid har vi en serie resebrev i Kustbons spalter, friska och livfulla skildringar, som är präglade av konstnärrens vakna blick för det färgstarka och pittoreska. Så "upptäcktes" han i New York av en armensk-italiensk målare, den akademiske mästaren Ariel Agemiani, och denne tog hand om den unge estlandssvenskens utbildning inom målarkonsten. Erik Schmidt återvände så småningom till Stockholm men stannade inte länge här. Snart befann han sig i konstens huvudstad, Paris. Genom sin begåvning, sin grundlighet och framför allt sin sobra stil synes han ha vunnit sina lärares synnerliga uppskattning. Han studerade vid de främsta målarskolorna, bl. a. vid École Nationale Supérieure des Beaux Arts och l'Institut de France i Paris, och framträdde snart som en av de mest lovande unga porträttmålarna. Och så kom beställningar — ända från Sydamerika, där han också målade en rad framstående personer. Nu befinner sig Erik Schmidt åter i Stockholm, där han målar porträtt och landskap eller kopierar på Nationalmuseum, medan han väntar på att kunna förverkliga sina fortsatta planer: studier i anatomi i Italien och studier av folktyper i Spanien. Han vet vad han kan, men han vet också vad han behöver lära. Och han gör som varje sann konstnär: strävar mot fullkomligheten för att åtminstone få ut det mesta möjliga.

Erik Schmidts stil bryter radikalt mot allt det modernistiska. Det är egendomligt, menar han, att Rembrandts, Rubens' och de andra gamla mästarnas konst helt bojkotteras av vår tids konstnärer. I museerna är deras tavlor "stor konst", men om någon av vår generation söker tillägna sig deras tekniska mästerskap, så anses detta vara onödigt tidsspillan. Och dock var inom den gamla konsten en tavla svår att skapa men lätt att förstå. Den moderna konstens produkter är lätta att framställa men svåra att förstå.

Det är just de gamla mästarna Rembrandt och Rubens, som Erik Schmidt gjort till sina läromästare. Han har inte endast studerat deras tekniska förfaringssätt, utan han har också tillägnat sig deras färger och lasurer. En dag kom en av pro-

SJÄLVPORTRÄTT

fessorerna i Académie Julian i Paris och erbjöd honom receptet på ett medium, som Rubens använt. Ingen annan hade varit intresserad av detta. Erik Schmidt var naturligtvis skeptisk, ty han trodde — som alla andra — att Rubens tagit sina hemligheter med sig i graven. Men han fann snart, att detta gyllengula fluidium på ett förbluffande sätt gav tavlorna den karaktär, som utmärker Rubens' konstverk. Och man betraktar med häpnad Erik Schmidts tavlor: dessa levande ytor, dessa mjuka konturer och väl avstämda färger, där ingenting påminner om den moderna konstens ofta råa penselföring över duken.

Det är givet att en konstnär med sådana ideal i vår tid måste ha en stark känsla av att simma motströms. Han är icke ensam i detta avseende. Men än så länge, menar han, har konstens dagsländor de ledandes bevägenhet. Dock är han övertygad om, att även vår tids konst skall rensas av nya, friska vindar.

E. L.

ESTNISK MINNESTAVLA INVIGD I JAKOBS KYRKA

"Ester i Sverige, som se tillbaka på tio års landsflykt, tacka Sveriges konung, regering, kyrka för storsint lämnad fristad, kristlig kärlek, humanitet. A. D. MCMLIV." Så står det på den minnestavla, som av Estniska evangeliska församlingen och Estniska kommittén för någon tid sedan invigdes i Jakobs kyrka i Stockholm. Ärkebiskopen för Estniska evangeliska kyrkan, Johan Köpp, predikade, och kyrkoherde Evert Palmer i Jakobs församling mottog minnestavlan. Ceremonin inramades av psalmsång.

Berättelse

över verksamheten inom föreningen Svenska Odlingens Vänner från årsmötet 1954 intill årsmötet 1955.

Styrelsen har under det gångna verksamhetsåret haft följande sammansättning: Ordförande: Elmar Nyman.

Valda för tiden intill årsmötet 1957:

Ledamöterna Manfred Nyman och Alfred Heldring samt suppleanten Johan Vallin.

Valda intill årsmötet 1956:

Hugo Mickelin och Ivar Pöhl samt suppleanten Albert Vesterby.

Valda för tiden intill årsmötet 1955:

Lars Broman, Anders Lindkvist och Viktor Aman samt suppleanterna Anders Stenholm och Edvin Lagman.

Föreningens revisorer har varit Richard Aman och Fridolf Grönberg, revisorssuppleanter Olga Hallberg och Alma Pöhl.

Styrelsen har inom sig utsett till viceordförande: Anders Stenholm, sekreterare: Viktor Aman, skattmästare: Lars Broman, klubbmästare: Anders Lindkvist.

Den nya posten som föreningens arkivarie har beklänts av Manfred Nyman.

Antalet medlemmar i föreningen uppgick den 1 aug. 1955 till c:a 450.

Under verksamhetsåret har styrelsen hållit 4 protokollerade sammanträden, varjämte föreningens angelägenheter givetvis dryftats även vid andra tillfällen.

Föreningens organ "Kustbon" har under år 1954 utkommit med 6 nummer. Tidskriftens redaktör har varit Manfred Nyman och redaktionssekreterare Lars Broman. Till dessa får styrelsen här framföra sitt varma tack för ett förtjänstfullt arbete. Antalet prenumeranter uppgick den 1 aug. 1955 till c:a 1250.

15 augusti 1954 anordnades sedvanlig hembygdsdag i samband med årsmötet på Tollare. Det ogymsamma väderet denna regniga sommar hade avhållit många från att delta, men mötessalen förmådde dock inte härbärgera alla åhörare, varför många var tvungna att avlyssna programmet utomhus genom högtalare. Festtalet hölls av gammalsvenskbybon pastor Sigfrid Hoas, som talade om en tro att lita på under svåra tider. Programmet upptog f. ö. hälsningsanförande av ordföranden, deklamation av Edvin Lagman, sång av frk. Lilian Blees, anföranden av förre birkasrektorn Emil Adalberth och Alexander Samberg samt bröllopslåtar av rågöspelmannen Robert Enggrön med söner. Unison sång med sångblad. — För täckande av dagens utgifter såldes mötesmärken à 50 öre.

13 november ägde föreningens höstsamkväm rum i Margaretaskolans festvåning vid Ad. Fredriks kyrkogata. Lokalen tillät servering för 150 personer, medan ett 30-tal inte kundes beredas plats, men då förhandsanmälan inte ansetts böra tillgripas, kunde deltagarantalet inte heller i förväg beräknas. Föreningens ordförande talade i anslutning till Gustaf Adolfs-minnets firande om den förändring vår känsla för svenskhet undergått genom omflyttningen till Sverige. Professor Sten Karling gav glimtar från sin tid som professor i Estland och förde sedan åhörarna med på konsthistoriska strövtåg genom landet. Föredraget illustrerades med ljusbilder. Programmet upptog dessutom violinsolo och allsång.

Under det gångna verksamhetsåret har föreningens bildarkiv utökats.

Arvid Schönberg 60 år

Arvid Schönberg föddes i Reval den 5 oktober 1895. Hans far, som i unga år flyttat till Reval från födelsebyn Spithamn, var under senare år verksam som affärsman i Laitse och Rickul. År 1915 blev A. S. mobiliserad och tjänstgjorde i den ryska armén som kompaniskrivare vid fronten. Efter det tyskarna tagit hela hans regemente till fånga, tjänstgjorde han under några år som depåarbetare vid spårvägen i Dresden. Efter krigets slut återvände han till Reval och valdes 1919 till kommunalsekreterare i Rickul.

Jubilaren har gjort sig känd och omtyckt av alla för sin lugna och hjälpsamma personlighet. Inga beslut av större räckvidd inom kommunen blevo fattade utan hörande av "skrivarns" mening.

På grund av omständigheterna såg A. S. sig föranledd lämna Rickul år 1941 och slog sig ner i Taebla, där han innehade samma befattning som i Rickul till år 1944, då han tillsammans med sin familj överflyttade till Sverige. Han bosatte sig här i Norrköping, där han arbetar vid AB Nyborgs Textilfabriker.

Trots sina 60 år är jubilaren spänstig och levnadsglad.

Alla hans gamla vänner från Estland och nyförvärvade arbetskamrater i Sverige lyckönska honom på hans högtidsdag.

H. S.

Arbetet på samlingsverket om estlandssvenskarna har fortskridit. Likaså har undersökningen om de ekonomiska förhållandena i det gamla hemlandet fortsatt.

Föreningen har genom sina styrelsemedlemmar låtit sig representeras vid olika tillfällen.

Styrelsemedlemmar har uppehållit en givande kontakt med enskilda estlandssvenskar och besvarat förfrågningar från rikssvenska myndigheter och enskilda personer.

Genom Lars Broman och Hugo Mickelin har föreningen varit representerad i styrelsen för Stiftelsen Kustbohemmet. Av betydelse har även den goda förbindelsen med Riksföreningens Estlandsutskott varit. Kontakt har också under året upprättats med gammalsvenskbybornas nybildade hembygdsförening.

Föreningens och Kustbons expedition har även under det gångna verksamhetsåret varit förlagd till Tunnelgatan 23, Stockholm.

Slutligen vill styrelsen till alla som främjat föreningens verksamhet framföra sitt varma tack.

Stockholm i aug. 1955.

STYRELSEN.

ALL SLAGS FOTOGRAFERING

utföres sakkunnigt till moderata priser

Tel. 499785

FESTER	JOHN BRUNBERG	Framkallning
JUBILÉER	Fyrskeppsvägen 78	Kopiering
PORTRÄTT	JOHANNESHÖV	Förstorningar

Carl Blees 50 år

50 år fyllde den 11 oktober folkskollärare Carl Blees, Närkesberg. Han är född i Höbring, Rickul. Efter ett par års gymnasiestudier vid estniska gymnasiet i Hapsal sökte han inträde vid Nykarleby seminarium, Finland. Efter folkskolläraryxamen 1927 därstädes och tjänstgöring bl. a. i Roslep erhöll han 1929 ordinarie tjänst i sin hemby Höbring, där han med framgång verkade i 12 år. 1941 kallades Carl Blees till lärare vid Birkas lantmanna- och folkhögskola. 1942 valdes han till föreståndare för Hulloskola på Ormsö. Förhållandena i hemlandet blev emellertid allt osäkrare och på sommaren 1943 tog Carl Blees det djärva steget att fly i motorbåt över till Sverige. F. o. m. höstterminens början samma år blev han lärare i Sikfors i Västmanland där han kvarstannade till 1948. Efter två års tjänstgöring vid skolor på västkusten blev han 1951 ordinarie i Närkesberg.

Carl Blees' lärargärning präglas av arbetsamhet, plikttröhet och ordning. Han synes som pedagog ha kommit på rätt plats i livet. För honom är läraryrket i ovanligt hög grad ett kall. Goda insikter i pedagogiska frågor förenar sig hos honom med ett levande intresse för varje elev och ett starkt behov att i varje situation ge sitt bästa. Musikalisk begåvning och god sångröst har bidragit till trevnad och omväxling i hans skola.

Bland kamrater och vänner är han högt skattad för sitt livliga temperament och sin ljusa humor. Estlandssvenska kolleger och vänner bringar honom de hjärtligaste lyckönskningar på födelsedagen och tackar för gott kamratskap.

A. V.

Ida Alkvist 50 år

Den 11 september fyllde folkskollärarinnan Ida Alkvist 50 år. Hon är född i Rapla. Efter att ha tagit examen vid seminariet i Reval kom hon i mitten på 1920-talet, som ung pedagog till estniska folkskolan på Ormsö. Elevantalet där var ej så stort, men hennes arbetsdag blev krävande, då hon under en följd av år ensam stod för undervisningen i alla sex klasserna. I mitten på 1930-talet gav hon lektioner vid den svenska skolan i Hulloskola och under de sista åren i Estland var hon tillbaka igen på estniska skolan. Efter överflyttningen till Sverige har hon varit lärarinna i Flatenbyns skola, Renland.

Ida Alkvist är klarsynt och förstående, därför har hon vunnit många vänner och icke minst elevernas förtroende och beundran. I skolan är hon den kloka och energiska lärarinnan, som lägger ned hela sin själ i arbetet, och i hemmet självklart den bindande länken, som en god mor och maka. Hon är mycket uppskattad bland släkt och vänner, och vi önska henne all lycka och välgång.

F. d. elev.

Axel Nyman

In memoriam

Alltsedan det i min tidiga ungdom gått upp för mig att det bortom Korkis och Vippals sandiga stränder och utom Rågöarna även fanns en större svenskbygd i Estland — ett Nuckö och Ormsö och Reval och Nargö, redan då kom jag i kontakt med Axel Nyman. Han var den glade, lugne och trygga livgardisten och underofficeren ifrån kejserliga lustjakten Poljarnaja Svjäsda. Då var han redan hemma i klockargården på Nuckö, men något av garde och stil låg över honom allttjämt. Han och hans bror Arvid (då lärare i Korkis) togo mig med till den gammalsvenska byn Gutanäs. Så kom jag att lära känna den bygd, där vi sedan i årtal skulle få verka tillsammans: han som organist i Nuckö kyrka — efter faderns död 1933 — och som skolstyrelse- och kyrkorådsledamot och jag som lärare på Bysholm. Axel Nyman tog också verksam del i det kommunala livet i Passleps kommun där han var ledamot av kommunalfullmäktige och en tid dess vice ordförande. Det kändes tryggt att ha honom med där i vårt lilla "kommunalparlament" — ej minst under de sista svåra åren.

Det var under stormiga, kalla vår vinterdagar 1944 som Axel Nyman bröt upp från sin fäderneärvda gård och tog sig över till Sverige med sin stora familj. Här fann han en ny utkomst för sig och de sina.

Ifrån slätternas och de grå stugornas bygd har åter en av de våra gått in i de tystas värld. Och i minnenas land ringa kyrkklockorna från Nuckö kyrka — samma klockor, som ockupationsmakten ville föra bort och vars inskriptioner Axel Nyman och jag uppe i tornet försökte tyda en disig dag 1942. Utöver slätten och bygden tona ljuden — länge. Kyrkklockorna ringa själarängning över Dig, Axel Nyman! Och vid stigen, som leder ifrån klockargården till kyrkan rakt över slätten, blomma sensommarblomstren och blåklinten skymtar i rågen vid landsvägen längre bort. Och minnena ifrån en varm sommar 1941, varm liksom denna men fylld utav faror, äro med i sorgetåget. Tack för Din gärning. Du fick sluta Din vandring "uti sommarens vindar". I Sveriges jord fick Du vila. I trygghet. I frid.

Alexander Samberg.

☆

Axel Nyman var född den 29 april 1892. Han avled på Karolinska sjukhuset den 26 juli av de svåra skador han erhöll vid en trafikolycka utanför Tureberg några dagar tidigare. Närmast sörjes han av maka och åtta barn. Jordfästningen förrättades i Sollentuna kyrka den 31 juli.

Glöm inte

- prenumerationsavgiften till
- **KUSTBON** Postgiro nr 1972 07
- och årsavgiften till
- **Svenska Odlingens Vänner**
- Postgiro nr 3513 11

Vår kära Mor

Mari Blomberg

f. Broman

född 11 aug. 1868 i Rickul
död 13 aug. 1955 i Rönninge

I tacksamt minne bevarad av

Barn

Barnbarn

Barnbarnsbarn

Släkt och vänner

Hav tack kära Mamma
för år som gått
Hav tack kära Mamma
för allt vi fått

Min älskade Make

Vår käre Far

Axel Erik Nyman

Född den 29 april 1892 på Nuckö

har i dag lämnat oss, släkt och vänner i stor
saknad.

Tureberg den 26 juli 1955.

IRENE

**Einar, Bertil, Ingrid, Greta, Nils, Sigrid,
Arne, Ulla.**

Sv. ps. 365.

Vår älskade Syster och
vår kära Faster och Moster

Eva Heideman

f. Westerman

Född den 25 sept. 1879 i Rickul

insomnade stilla efter ett långt och tåligt buret
lidande den 21 augusti 1955 i Stockholm

Djupt sörjd och saknad av oss

Syskon, Syskonbarn samt övrig släkt och vänner

Hård var Din dag,
Må vilan vara ljuv i frid.
Lugnt vid fridens hamn
Njute Du ron i evighetens famn.

Vår kära Far, Farfar och Morfar

Gustav Tanseri

född den 20 okt 1861 på Nuckö

Död den 4 mars 1955 i Eskilstuna

Sörjd och saknad av

**Barn, Barnbarn, Barnbarnsbarn,
Syskon, släkt och vänner.**

Stilla och lugnt Du Din väg har gått
Med trosblick mot himmelen höjd
Mål för Din längtan Du nu har nått,
Njuter evinnerlig fröjd.

Min älskade Make

Lars Laurén

född på Ormsö den 7 november 1875

fick hembud den 4 augusti 1955 i Stockholm

Djupt sörjd och saknad av mig, släkt, många
vänner samt Stockholms Tredje Baptistför-
samling.

KATARINA LAURÉN

Det finns ett land, där helgons här,
I evig hugnad bor
Där oförgänglig dagen är
Och glädjen ren och stor

Min älskade Maka

Vår kära Syster

Olga Tilling

f. Söderholm

Född den 11 sept. 1893 på Nuckö, insomnade
stilla den 21 juni 1955 i Kumla.

Djupt sörjd och saknad av

**Make, Syskon och Syskonbarn,
Släkt och vänner**

Så tag nu mina händer och led Du mig,
Att saligt hem jag länder, O, Gud till Dig.
Ditt barn i nåd ledsaga, min väg är svår,
Jag vill ett steg ej taga där Du ej går,

FAMILJENYTT

Födda

Per Olof, född den 4 mars 1955 i Norrköping, son till Maria Åberg, född Lindström och Olof Åberg.

Börje Axel Lennart född den 2 maj 1955 i Stockholm, son till Karin Alros, född Benholm och Axel Alros.

Hans Yngvar född den 17 juli 1955 i Stockholm, son till Ingrid Alros född Andersson och Oskar Alros.

Döda

Johan Appelblom, född den 7 juni 1883 på Ormsö, avled den 13 juli 1955 i Stockholm.

Änkefru Mari Blomberg, född den 11 augusti 1868 i Rickul, avled den 13 augusti 1955 i Rönninge.

Änkefru Eva Heideman, född Vesterman den 25 september 1879 i Rickul, avled den 21 augusti 1955 på Rosenlunds Vårdhem i Stockholm.

Lars Lauren, född den 7 november 1875 på Ormsö, avled den 4 augusti 1955 på Rosenlund i Stockholm.

Anders Mickelin, född den 13 februari 1889 på Ormsö, avled den 1 september 1955 i Stockholm.

Axel Erik Nyman, född den 29 april 1892 på Nuckö, avled den 26 juli 1955 i Sollentuna.

Änkefru Jula Sedman, född Lemberg den 18 nov. 1865 på Nuckö, avled den 9 mars 1955 i Stockholm.

Gustav Tanseri, född den 20 oktober 1861 på Nuckö, avled den 4 mars 1955 i Eskilstuna.

Fru Olga Tilling, född Söderholm den 11 september 1893 på Nuckö, avled den 21 juni 1955 i Kumla,

Fru Jula Österberg, född Tamdal den 5 december 1873 på Rågö, avled i april 1955 i Herräng.

Bemärkelsedagar

85 år

Johan Fagerlund, född den 30 nov. 1870, Rickul

80 år

Karl Aman, född den 3 nov. 1875, Nuckö

Johan Luks, född den 1 dec. 1875, Rickul

Isak Ullisgård, född den 6 dec. 1875, Runö

Lena Sandsten, född Treiberg den 8 dec. 1875, Rickul.

75 år.

Lisa Amberman, född Kärrman den 8 nov. 1880, Nuckö

Eva Heiman, född Lagman, den 13 nov. 1880 Rickul

Hans Nilsen, född den 15 nov. 1880, Ormsö

Maria Vesterholm, född Hamberg, den 18 nov. 1885, Rickul

Kristian Söderlund, född den 25 nov. 1880, Rickul

Maria Mågsson, född Hamberg, den 2 dec. 1880, Runö.

Kristian Vesterby, född den 10 dec. 1880, Rickul

Maria Brunberg, född Klippberg, den 21 dec. 1880, Rickul

Anders Alros, född den 22 dec. 1880, Ormsö

Maria Aman, född den 27 dec. 1880, Nuckö

70 år.

Lena Westerblom, född den 5 nov. 1855, Odinsholm

Hans Gärdström, född den 15 nov. 1885, Ormsö

Karl Krusman, född den 16 nov. 1885, Nuckö

Maria Vesterholm, född Hamberg, den 18 nov. 1885, Rickul

Eva Hallman, född den 27 nov. 1885, Rickul

Lisa Aman, född den 2 dec. 1885 Nuckö

Anna Hansson född Viskman den 4 dec. 1885, Nuckö

Eva Koinberg, född Ringberg den 8 dec. 1885, Rickul

Helena Haggarsson, född Isaks, den 13 dec. 1885, Runö

Birgitta Salin, född Lindström, den 15 dec. 1885, Ormsö

Anna Antonia Bäckman, född Hammerman den 20 dec. 1885, Ormsö

Katarina Alros, född den 21 dec. 1885, Ormsö

Katarina Massalin, född Öman den 21 dec. 1885, Ormsö

Alma Natalia Westerbusch, född Vikman den 23 dec. 1885, Reval

Lars Friberg, född den 28 dec. 1885, Ormsö

Maria Nordström, född Nyman den 28 dec. 1885, Rågö

60 år.

Maria Raudna född Koobas den 12 nov. 1895, Reval

Maria Freiman, född Greisman den 14 nov. 1895, Nuckö

Anton Stahl, född den 19 nov. 1895, Rickul

Lovisa Wahtman, född Stromback den 20 nov. 1895, Reval

Gertrud Timmerman, född den 24 nov. 1895, Ormsö

Johan Hamnholm, född den 26 nov. 1895, Ormsö

Johan Ellerbusk, född den 2 dec. 1895, Runö

Olga Kaljurand, född Vesterholm, den 2 dec. 1895, Rågö

Rosalie Sedman, född den 10 dec. 1895, Nuckö

Anders Kivarimees, född den 12 dec. 1895, Ormsö

Maria Magnusson, född den 20 dec. 1895, Rickul

Amalie Thomsson, född den 17 dec. 1895, Rickul

Katarina Pihl, född den 20 dec. 1895, Ormsö

Katarina Städ, född Slät den 21 dec. 1895, Ormsö

Johannes Gärdström, född den 25 dec. 1895, Ormsö

Johannes Nilsson, född den 30 dec. 1895, Rickul

Maria Åkerman, född Borrman den 30 dec. 1895, Ormsö

50 år.

Juri Reial, född den 1 nov. 1905, Reval

Inez Elisabeth Vogel, född Ihrman den 5 nov. 1905, Reval

Katarina Österlin, född Appelblom den 5 nov. 1905, Ormsö

Hans Bäckman, född den 11 nov. 1905, Ormsö

Anders Byman, född den 18 nov. 1905, Ormsö

Jakob Bles, född den 23 nov. 1905, Nuckö

Mathilda Vikman, född Freiman den 24 nov. 1905, Nuckö

Johannes Österdahl, född den 24 nov. 1905, Rågö

Anders Alkvist, född den 26 nov. 1905, Ormsö

Hildegard Aurelia Margareta Puuri, född Simonson den 30 nov. 1905, Nuckö

Herman Thomsson, född den 30 nov. 1905, Rickul

Voldemar Ribon, född den 1 dec. 1905, Nuckö

Mathias Åkerblad, född den 6 dec. 1905, Rickul

Aline Grenbaum, född den 14 dec. 1905, Vippal

Robert Ambros, född den 15 dec. 1905, Reval

Katarina Hammerman, född Nordsten den 15 dec. 1905, Ormsö

Johan Nordsten, född den 15 dec. 1905, Ormsö

Hans Hedenström, född den 23 dec. 1905, Ormsö

Helene Westerblom, född den 26 dec. 1905, Nuckö

Maria Karlsson, född Murman den 29 dec. 1905, Ormsö

Maria Espling, född Rosenborg den 31 dec. 1905, Rågö